

- Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Övriga nämnder
Förvaltning

Biblioteksplan 2025–2029

Fastställt av kommunfullmäktige 2025-12-17 § 337

Biblioteksplan 2025–2029

Jönköpings kommun

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Biblioteksplan för folkbiblioteken	5
Rättsliga ramverk och styrdokument	5
Prioriterade grupper	5
Personer med funktionsnedsättning	5
De nationella minoriteterna	5
Personer med annat modersmål än svenska.....	6
Barn och unga	6
Hållbarhet	7
Digitalisering	7
Det demokratiska uppdraget	8
Fokusområden.....	9
Det jämlika biblioteket	9
Digital inkludering.....	9
Kognitiv tillgänglighet.....	10
Tillgängligt utbud.....	10
Förflyttningar	10
Det läsfrämjande biblioteket	11
Läsfrämjandeplaner	11
Ökad samverkan	11
Den läsfrämjande rollen	11
Förflyttningar	12
Det hållbara biblioteket	12
Kvalitetssäkrad verksamhet	13
Tydliga roller, tydlig arbetsfördelning	13
Beredskap	13
Förflyttningar	14

Biblioteksplan för skolbiblioteken	15
Vision: Lärglädje hela vägen	15
Skolans styrdokument	15
Bakgrund	16
Syfte med en plan för skolbibliotek i Jönköpings kommun.....	17
Mål för skolbibliotek i Jönköpings kommun	18
Mål 1: Alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek på den egna enheten.	18
Mål 2: Alla skolbibliotek ska ha ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier..	18
Mål 3: Alla skolbibliotek ska vara bemannat av en person med för uppdraget relevant utbildning.....	18
Mål 4: Alla skolbibliotek ska vara bemannat i sådan utsträckning att ändamålet med ett skolbibliotek uppnås.	19
Mål 5: Alla skolbibliotek ska vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.	19
Mål 6: Kompetensutveckling för skolbibliotekspersonal.	19
Ansvarsfördelning	19
Uppföljning och utvärdering	20
Referenslista	21
Styrdokument för Jönköpings kommun.....	21
Övriga källor	21

Inledning

Bibliotekslagen säger att kommuner och regioner måste anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.¹ Jönköpings kommun är huvudman för två typer av bibliotek – folkbibliotek och skolbibliotek. Biblioteksplanen för Jönköpings kommun för planperioden 2025–2029 består av två delar: en folkbiblioteksdel, som beskriver visioner och förflyttningar för kommunens folkbibliotek, och en skolbiblioteksdel, som beskriver visioner och förflyttningar för kommunens skolbibliotek.

¹ Bibliotekslagen 17§

Biblioteksplan för folkbiblioteken

Rättsliga ramverk och styrdokument

Prioriterade grupper

Bibliotekens lagstiftade uppdrag är att främja det demokratiska samhällets utveckling, samt att främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning, forskning och kulturell verksamhet i övrigt.² Det är för detta lagstadgade ändamål som folkbiblioteken bedriver verksamhet, riktad till alla, i alla åldrar. Men trots att biblioteken ska vara tillgängliga för alla, så kan olika faktorer utgöra hinder mellan allmänheten och bibliotekens verksamhet. Det är mot denna bakgrund man ska förstå bibliotekslagens skrivelse om prioriterade grupper.

Personer med funktionsnedsättning

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information. En utgångspunkt för likvärdig tillgång till bibliotekens verksamhet är den universella utformningen. Både biblioteksrummets utformning såväl som medieutbud och -format samt programverksamhet ska ta hänsyn till den variation som finns i befolkningen och så långt som möjligt utformas på ett sätt som gör det möjligt för personer med funktionsnedsättning att delta på samma villkor som personer utan funktionsnedsättning.

De nationella minoriteterna

Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna, genom att bland annat erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.³ Förutom detta ska det allmänna främja minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur.⁴ Folkbiblioteken tillhandahåller litteratur på de nationella minoritetsspråken, litteratur som

² Bibliotekslagen 2§

³ Bibliotekslagen 5§

⁴ Minoritetslagen 4§

på olika sätt skildrar erfarenheter ur de nationella minoriteternas kultur, och hjälper låntagare att upptäcka andra fysiska och digitala resurser inom området. Biblioteken är en viktig arena för att synliggöra de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteterna – både gentemot de nationella minoriteterna själva och majoritetsbefolkningen.

Personer med annat modersmål än svenska

Bibliotekslagen slår fast att folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska.⁵ Detta kräver både kunskap om vilka språk som finns i folkbibliotekens upptagningsområde och förmågan att nå ut till dessa målgrupper med information om vad folkbiblioteken har att erbjuda. Möjligheten att läsa på alla sina språk stärker både läsförmåga och identitet - inte minst hos barn. Arbetet med mångspråk är också integrerande. Genom läsfrämjande arbete för personer som har annat modersmål än svenska skapas mötesplatser som bidrar till sociala nätverk och till det livslånga lärandet.

Barn och unga

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Förmågan att läsa är en förutsättning för utbildning, bildning, arbete och delaktighet. Men läsning är inte bara instrumentellt, utan också en viktig och fantastisk sak i sig. Folkbiblioteken i Jönköpings kommun ska verka för att alla barn och unga ska få chansen att upptäcka läsningens magi, att känna igen sig i böckernas berättelser och att upptäcka nya världar och perspektiv. Utanför skolan är folkbiblioteken den kanske viktigaste läsfrämjande aktören – särskilt för barn som växer upp i miljöer utan böcker och läsande förebilder. Samverkan med olika aktörer, såväl offentliga, i föreningslivet, och privata, är en nyckel för att nå barn och unga som annars har långt till både bibliotek och läsning.

⁵ Bibliotekslagen §5

Hållbarhet

Kommunens arbete med hållbarhet utgår från de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Det finns tre aspekter av hållbarhet som samspelar: ekonomisk, social och ekologisk. De globala målen grundar sig i de mänskliga rättigheterna och dessa är vägledande för genomförandet av målen. Ett arbete med mänskliga rättigheter inbegriper bland annat att arbeta med frågor som rör barnets rättigheter, funktionsrättsfrågor, integration och delaktighet, jämställdhet och jämlikhet, frågor kring HBTQI och normer samt internationell samverkan. De mänskliga rättigheterna bidrar till att klargöra, precisera och uppfylla den sociala hållbarheten.⁶ Folkbiblioteken ska bidra till rättighetsarbetet; både genom att vara en aktivt inkluderande plats och verksamhet, och genom att bygga och bibehålla ett bestånd som speglar en mångfald av erfarenheter. Folkbiblioteksverksamhet bidrar till ekologisk hållbarhet genom det gemensamma ägandet av resurser. Ekonomisk hållbarhet handlar bland annat om att använda en verksamhets resurser (såväl mänskliga som materiella) på ett sätt som skapar långsiktigt hållbara värden. För biblioteken innebär detta att vi ska använda våra resurser så effektivt som möjligt för att möta våra användares behov.

Digitalisering

Folkbiblioteken i Jönköpings kommun arbetar med digitalisering på flera sätt. Det handlar om digitalisering inom verksamheten som en väg för att skapa en hållbar utveckling där man verkar för en papperslös hantering, förenklad byråkrati, bättre kvalitet och minskad tidsåtgång.⁷ Det gäller också digitala tjänster som folkbiblioteken erbjuder sina användare i form av hemsida, e-medier och databaser. Här ser vi hur nya tillgänglighetsdirektiv för digitala medier eventuellt påverkar hur folkbiblioteken behöver arbeta med sitt digitala bestånd, liksom skiftet från tryckt till digitalt inom vissa litteraturformer. Digitisering av äldre lokal litteratur ökar tillgänglighet och kan vara nödvändigt ur bevarandeperspektiv. Den snabba utvecklingen av AI ger nya möjligheter som behöver hanteras ansvarsfullt ur ett hållbarhetsperspektiv. Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken verka för att öka kunskapen om hur

⁶ Hållbarhetsprogrammet, s. 12

⁷ Digitaliseringsstrategin, s. 9

informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Att hjälpa och utbilda våra användare i digitala frågor kräver aktivt och kontinuerligt arbete med kompetensutveckling och gränsdragning.

Det demokratiska uppdraget

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.⁸ Jönköpings kommun ska värna de demokratiska värdena i hela sin verksamhet och verka för öppenhet, inkludering och alla människors lika värde.⁹ Folkbiblioteken är öppna platser där människor med många olika åsikter och bakgrunder möts. Representation och inkludering är viktigt, såväl i folkbibliotekens mediebestånd som vad gäller synlighet i biblioteksrummet. Alla användare ska kunna känna att det finns något på biblioteket för dem. Lika viktigt som representation och inkludering är att besökarna i folkbibliotekens bestånd kan möta andra erfarenheter och åsikter än de egna. Beståndet ska både bekräfta och utmana. Bibliotekens personal ska arbeta kompetent och självsäkert med jämlikhet och jämställdhet, icke-diskriminering, delaktighet, inflytande och inkludering.¹⁰

⁸ Bibliotekslagen §2

⁹ Kommunprogrammet, s. 8

¹⁰ Kommunprogrammet, s. 8

Fokusområden

Under planperioden 2025–2029 ska folkbiblioteken i Jönköpings kommun fokusera på tre olika utvecklingsområden, med tre förflyttningar kopplade till vart och ett av dessa. *Det jämlika biblioteket* tar sikte på att jobba för en likvärdig biblioteksservice för kommunens alla invånare. *Det läsfrämjande biblioteket* lyfter folkbibliotekens grundläggande roll och uppdrag som förmedlare av litteratur. *Det hållbara biblioteket* handlar om organisatoriska förflyttningar mot en biblioteksverksamhet som långsiktigt och förutsägbart kan fortsätta leverera god service även när det sker förändringar.

Det jämlika biblioteket

I Jönköpings kommun ska alla, oavsett vem man är, var man kommer ifrån eller var man bor i kommunen ha likvärdiga möjligheter att delta i samhället.¹¹ Detta gäller också möjligheten att ta del av folkbibliotekens verksamhet och utbud. Det jämlika biblioteket innebär att verksamheten har ett tydligt användarfokus och är tillgänglig för alla som har behov av den, att alla oavsett förutsättningar får ett professionellt och kunnigt bemötande och ges tillgång till ett relevant utbud av litteratur i olika former.

Digital inkludering

Folkbibliotekens arbete med digital inkludering behöver struktureras och definieras, inte minst eftersom behovet av digitalt stöd är brokigt och inte sällan uppstår då andra aktörer fallerar. Gränsdragning ökar möjligheten till professionellt stöd, liksom till att kompetensutveckla personalen så att verksamheten kan möta upp det definierade behovet. Genom digitala tjänster som hemsida, e-medier och databaser kan biblioteken utöka tillgänglighet och servicenivå, och här krävs ett strategiskt utvecklingsarbete för att det digitala biblioteket ska förbli relevant och resurseffektivt sett till kostnad och utbud.

¹¹ Kommunprogrammet, s. 8

Kognitiv tillgänglighet

I Jönköpings kommun är folkbibliotekens lokaler på det hela taget väl anpassade för att vara fysiskt tillgängliga, men det finns stora utvecklingsmöjligheter kring den kognitiva tillgängligheten i verksamheten. Den kognitiva mångfalden i befolkningen är stor: till exempel räknar man idag med att cirka 15% av befolkningen har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Här krävs ett metodiskt och långsiktigt arbetssätt för att frågor som rör kognitiv tillgänglighet inte ska riskera att begränsas till kortsiktiga punktinsatser.

Tillgängligt utbud

Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.¹² Även den som har svårt att – eller inte alls kan – ta sig till bibliotekets lokaler ska ha möjlighet att ta del av folkbibliotekens tjänster. För detta krävs ett nyfiket och målmedvetet arbete med att identifiera verktyg och förhållningssätt som kan öka och förbättra kommuninvånarnas möjligheter att nyttja bibliotekens resurser. Därtill är lyhörddhet av absolut högsta vikt: genom samverkan med andra stödfunktioner i samhället kan folkbiblioteken bredda sin kompetens och öka kontaktytan mot prioriterade grupper.

Gott exempel

Satsningen GO GRL startade efter att önskemål om riktade aktiviteter mot unga tjejer framkommit i Ung livsstil-enkäten. Biblioteken samverkar både med andra kommunala verksamheter och civilsamhället för att nå målgruppen och bidrar bland annat med läsfrämjande inslag under evenemangen.

Förflyttningar

- 2029 arbetar folkbiblioteken strategiskt med digital inkludering och utveckling av det digitala biblioteket.
- 2029 är bibliotekens lokaler och tjänster fullt tillgängliga för personer med kognitiva funktionsnedsättningar.

¹² Bibliotekslagen §6

- 2029 finns ökade möjligheter för personer som har svårt att ta sig till biblioteket att nyttja bibliotekets tjänster.

Det läsfrämjande biblioteket

Läsfrämjande beskrivs ibland som ett sätt att göra läsare av läskunniga. Att vara en läsare är både viktigt och roligt. Viktigt därför att det är en förutsättning för det livslånga lärandet, för bildning och utbildning, för att kunna ta till sig fördjupad nyhetsrapportering och samhällsinformation, och roligt därför att det är ett sätt att upptäcka nya världar, att träna sin fantasi och få försvinna in i en bok. Tillståndet för läsförmågan i Sverige idag är sådant att det ibland talas om att det pågår en läskris. I det läget vill folkbiblioteken i Jönköpings kommun profilera sig som en stark läsfrämjande aktör med ett tydligt fokus på just böcker och läsning.

Läsfrämjandeplaner

Är inte allt som görs på biblioteken läsfrämjande? På ett sätt är det naturligtvis så. Det görs redan många och goda insatser på folkbiblioteken i Jönköpings kommun för att främja läsning och tillgång till litteratur, både i enskilda möten och i strukturerade projekt. Läsfrämjandeplaner är ett sätt att definiera målgrupper och insatser, att dokumentera det som görs och ett redskap att få syn på det som ytterligare behöver göras. Att följa upp och utvärdera de insatser som görs är ett sätt att kunna driva arbetet framåt, att ta lärdom både från det som fungerade bra och det som kunde fungerat bättre.

Ökad samverkan

Folkbiblioteken är ingen isolerad ö, utan är och ska vara en del i olika sammanhang. Redan idag samverkar folkbiblioteken med andra aktörer, både civila och offentliga. Det gäller både programverksamhet, deltagande i lokala samverkansgrupper, klassbesök, språkcaféer, och så vidare. För att samverkan ska bli ett effektivt verktyg för folkbiblioteken att uppnå sina mål krävs ett genomtänkt och medvetet arbetssätt.

Den läsfrämjande rollen

Att axla en stark och tydlig läsfrämjande roll handlar både om vår egen identitet likaväl som hur andra uppfattar oss. Som yrkesgrupp behöver vi

testa olika sätt att öka lusten till läsning och känna att vi är kreativa och kompetenta läsfrämjare. Det är också viktigt att folkbiblioteken uppfattas av andra som den viktiga läsfrämjande aktör vi faktiskt är. Våra användare ska veta att biblioteken är en plats där man på olika sätt kan få hjälp med sin läsning, och andra läsfrämjande aktörer ska se folkbiblioteken som en naturlig samverkanspartner i läsfrämjandearbetet.

Gott exempel

I projektet *Läsa för framtiden* arbetar biblioteken tillsammans med skola, fritids och civilsamhället på Råslätt, ett av kommunens prioriterade områden, för att öka läsförmågan och läslusten hos barn med svenska som andraspråk. Genom samverkan med till exempel idrottsföreningar når biblioteken ut till barn som inte vanligtvis besöker oss.

Förflyttningar

- 2029 ska läsfrämjandeplaner vara en självklar del av det strategiska läsfrämjande arbetet.
- 2029 har folkbiblioteken implementerat ett arbetssätt för samverkan kring det läsfrämjande arbetet.
- 2029 ska folkbiblioteken ha förstärkt och förtydligat sin roll som en läsfrämjare i Jönköpings kommun.

Det hållbara biblioteket

Ett hållbart bibliotek är en organisation som har förmåga och flexibilitet att utvecklas och förändras utan att tappa styrfart eller kvalitet då förändringar sker, och som säkerställer att ekonomiska, sociala och ekologiska resurser används på ett ansvarsfullt sätt. Det är med andra ord en organisation som försäkrar sig om att biblioteksverksamheten lever upp till sitt uppdrag över tid. Detta kräver långsiktighet och helhetssyn, med en förmåga att kunna utvärdera och justera när det behövs. Mycket av det som görs på Jönköpings folkbibliotek idag är bra och uppskattat, och genom att kvalitetssäkra organisationen kan det goda bibehållas samtidigt som förutsättningar för utveckling säkerställs.

Kvalitetssäkrad verksamhet

För att försäkra sig om att verksamheten gör rätt saker på rätt sätt behövs kontinuerlig uppföljning och utvärdering. Det behövs ett strategiskt arbete med bemanning och kompetensutveckling, liksom med intern och extern kommunikation. En definierad basnivå för verksamhetens olika bibliotek vad gäller lokaler, utbud och service är ett stöd för resursfördelning och borgar för hållbarhet.

Tydliga roller, tydlig arbetsfördelning

För att erbjuda kommuninvånarna en professionell biblioteksverksamhet behöver Jönköpings folkbibliotek fungera som en enhet, med väl inarbetade rutiner och tydlig rollfördelning som utgår från verksamhetens basuppdrag och uppsatta mål. En tydlighet i vem som gör vad är tidsbesparande och ökar förmågan att möta biblioteksanvändarnas behov. Tydligt definierade roller förbättrar också möjligheten att rekrytera strategiskt, och att erbjuda attraktiva tjänster. Med tydligt definierade roller och arbetsgrupper minskar också risken att verksamheten blir alltför personberoende.

Beredskap

Bibliotekens förmåga till anpassning sattes på prov under Covid-19-pandemin. På kort tid behövdes hastiga men välmotiverade beslut tas och arbetssätt snabbt förändras. Lärdomen var och är att beredskap behöver finnas. Detta inte minst i en tid där alternativa fakta förs fram som sanning, där oliktankande hotas och där mångfald och demokrati inte längre är en given självklarhet. Påverkansförsök för att censurera böcker eller arrangemang är numera en del av bibliotekens vardag, och det kan förväntas öka. Att alla, oavsett vem de är, känner sig trygga, välkomna och inkluderade på kommunens bibliotek är en självklarhet.

Erfarenheter från krigsdrabbade områden visar att biblioteken bidrar till att upprätthålla samhällets motståndskraft genom att vara trygga och tillgängliga mötesplatser där människor kan samlas, få stöd och tillgång till information. Biblioteken behöver därför vara förberedda för att bidra med informationsförsörjning, digitalt stöd och kulturellt bevarande vid kris, höjd beredskap och ytterst krig, samt att i övrigt ha en utvecklad förmåga att fungera som en samhällsviktig verksamhet.

Gott exempel

Gemensamma inköp av mångspråk: i stället för att fjorton bibliotek bevakar och beställer mångspråkslitteratur till sina egna enheter har en arbetsgrupp tagit över ansvaret att beställa och förmedla till hela biblioteksorganisationen, vilket sparar tid, höjer spetskompetens och säkerställer att frånvaro inte urholkar kvalitet.

Förflyttningar

- 2029 ska verksamheten vara kvalitetssäkrad vad gäller utbud och servicegrad, med definierad basnivå.
- 2029 ska biblioteksorganisationen vara en organisation med tydliga roller och ansvarsfördelning.
- 2029 ska det finnas utarbetade rutiner för kris och påverkansförsök med kontinuerligt uppdaterad beredskapsplan, och biblioteken i Jönköpings kommun ska ha en tydlig roll i kommunens arbete med civil beredskap och totalförsvar.

Biblioteksplan för skolbiblioteken

Vision: Lärglädje hela vägen

Tillsammans ger vi framtidens världsmedborgare förutsättningar att nå sina mål och drömmar. Det gör vi gemensamt genom att utveckla individens förmågor, kunskaper och tilltro till sig själv – varje dag – hela vägen.

Skolans styrdokument

I skollagen fr o m 1 juli 2025 står det att:

- Eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek på den egna enheten om inte särskilda skäl finns för att ha skolbiblioteket på annan enhet.
- Skolbibliotek ska främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet.
- Huvudman ska ha en biblioteksplan som preciserar hur ändamålet med skolbiblioteksverksamheten uppnås.
- Huvudmannen ska sträva efter att anställa utbildade bibliotekarier eller i andra hand relevant akademisk examen.

I bibliotekslagen står att skolbibliotek ska vara tillgängligt inom skolans alla former för att stödja elevers lärande och utveckling genom att erbjuda tillgång till litteratur och andra informationsresurser.

I läroplan för grundskolan står det att rektor ansvarar för att ”alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek” samt att ”skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens”.¹³ I läroplanen för gymnasiet står det att det är skolans ansvar att ”varje elev kan använda bibliotek och deras resurser”.¹⁴ Det är rektorns ansvar att ”alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek”,¹⁵ samt att ”skolbibliotekets verksamhet används som en

¹³ Lgr22, s. 19-20

¹⁴ Gy25, s. 6

¹⁵ Gy25, s. 11

del i undervisningen och för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens”.¹⁶

Bakgrund

I dagsläget finns fyra kommunala gymnasieskolor och 53 grundskolor i Jönköpings kommun. Tre av grundskolorna är kopplade till folkbibliotek som ligger nära skolans lokaler. I kommunen byggs fyra nya grundskolor, varav två beräknas var klara hösten 2025 och två våren 2026.

Skolbiblioteken lyder under bibliotekslagen men också under skollagen. I skollagen står det att elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola ska ha tillgång till skolbibliotek. Skollagen anger vidare att varje skola ska ha tillgång till ett skolbibliotek på den egna enheten eller om särskilda skäl finns får skolbiblioteket i stället tillhandahållas på en annan av huvudmannens skolenheter eller på kommunens folkbibliotek.¹⁷ Varje huvudman ska ha en biblioteksplan där det framgår hur huvudmannen ska arbeta för att nå ändamålen med skolbiblioteksverksamheten och hur skolbiblioteken ska bidra till elevernas lärande. Utifrån huvudmannens biblioteksplan ska det även upprättas en lokal plan på varje skola med syfte att skolbibliotekets verksamhet ska kunna utvärderas och förbättras genom skolans systematiska kvalitetsarbete. Huvudmannen ska säkerställa att skolbiblioteken har personal med relevant utbildning. Rektor ansvarar för att organisera så att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen i syfte att stärka elevernas läsförståelse, språkliga förmåga och digitala kompetens. Skolbibliotekets utbud ska vara anpassat efter målgruppen med både analoga och digitala medier som stärker elevernas möjlighet till likvärdig utbildning och bidrar till skolans kompensatoriska uppdrag.

Enligt Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport *Skolbiblioteket som pedagogisk resurs* behöver en majoritet av de granskade skolorna utveckla arbetet för att skolbiblioteken ska vara en integrerad del av skolornas pedagogiska arbete. Detta innebär bland annat att skolbibliotekets verksamhet behöver utvecklas så att den utgår från elevers och elevgruppers behov. Förutsättningar för samverkan mellan

¹⁶ Gy25, s. 12

¹⁷ Skollagen §24a

lärare och skolbibliotekarier behöver stärkas avseende tid samt medvetenhet om varandras uppdrag och kompetens. Kompetensen på skolorna om hur skolbiblioteket kan vara en tillgång i samtliga ämnen behöver också stärkas.

Under 2025 genomför Kungliga biblioteket en kartläggning av nuläget hos Sveriges skolhuvudmän gällande om varje skolenhet har tillgång till ett eget skolbibliotek, hur många timmar per vecka skolbiblioteket är bemannat, hur mycket i budgeten som avsattes till skolbiblioteket 2024 samt frågor kring analoga och digitala bestånd. Denna kartläggning har kompletterats av utbildningsförvaltningen i Jönköpings kommun med en enkät till grundskolans lärarbibliotekarier där de fått fylla i vilka arbetsuppgifter de utför inom ramen för sitt skolbiblioteksuppdrag. Båda dessa undersökningar har identifierat att kommunens utvecklingsområden är att stärka skolbiblioteken gällande bemanning, kompetens och att skolbiblioteket ska vara en tydligare pedagogisk resurs i undervisningen.

Enligt International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) är ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling beroende av tillgång till information. Utan den berövas alla – från individen till den globala nivån – möjligheten att fatta rätt beslut, att vara innovativa, att delta och att dra nytta av rätten till vetenskap och kultur. Bibliotek har en avgörande roll för meningsfull och rättvis tillgång till information, med fokus på att ge alla möjligheten och färdigheterna att utnyttja informationen på bästa sätt. De globala målen för hållbar utveckling, även kända som Agenda 2030, består av 17 mål som antogs av FN:s generalförsamling 2015. Ett av målen är att säkerhetsställa inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet. Ett annat mål är att minska ojämlikheter inom och mellan länder.

Syfte med en plan för skolbibliotek i Jönköpings kommun

Syftet med en plan för Jönköpings kommuns skolbibliotek är att vara ett stöd i hur skolorna kan utforma skolbiblioteket som en integrerad del i verksamheten, samt att vara en pedagogisk resurs i undervisningen. Målsättningen är att öka likvärdigheten och främja elevers läs- och informationskompetens i ett ständigt föränderligt samhälle.

Mål för skolbibliotek i Jönköpings kommun

Med stöd i skolbiblioteksplanen ska vi sträva efter att öka likvärdigheten och elevernas måluppfyllelse genom att alla skolor använder skolbiblioteket som pedagogisk resurs och en integrerad del i skolans verksamhet. Målet är att stimulera läslusten och ge fler elever ökade förutsättningar att förbättra sin språk- och läsförmåga samt informationskompetens för att vara en del av det demokratiska samhällets utveckling.

Mål 1: Alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek på den egna enheten.

Närheten till skolbiblioteket är central för att användas som en resurs i undervisningen. Om det finns särskilda skäl får skolbiblioteket i stället tillhandahållas på en annan av huvudmannens skolenheter eller på kommunens folkbibliotek.

Mål 2: Alla skolbibliotek ska ha ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier.

Ett målgruppsanpassat och allsidigt bestånd är därav av stor vikt för att stärka elevernas möjlighet till likvärdig utbildning, vara en del av det kompensatoriska uppdraget samt stimulera läsintresse och främja språk- och läsförmågan. Skolan har ett dubbelt uppdrag som består i att förmedla och förankra både kunskaper och demokratiska värden.

Mål 3: Alla skolbibliotek ska vara bemannat av en person med för uppdraget relevant utbildning.

Skolbiblioteket ska i första hand bemannas med personal som har examen inom biblioteks- och informationsvetenskap eller i andra hand annan relevant akademisk examen. Det är viktigt att skolbiblioteket är en del i den pedagogiska verksamheten med bibliotekarien som nyckelperson.

Mål 4: Alla skolbibliotek ska vara bemannat i sådan utsträckning att ändamålet med ett skolbibliotek uppnås.

För att ändamålet med ett skolbibliotek ska uppnås och stärka elevernas kunskapsutveckling, språk- och läsförmåga, digitala kompetens samt öka måluppfyllelsen ska skolbiblioteket genom rektors organisation bemannas utifrån elevantal och behov.

Mål 5: Alla skolbibliotek ska vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

Varje skolenhet ska ha en lokal biblioteksplan. Skolbibliotekets verksamhet ska vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

Mål 6: Kompetensutveckling för skolbibliotekspersonal.

Huvudman och rektor har ett gemensamt ansvar för att skapa förutsättning för skolbibliotekspersonalen att utveckla sin yrkesskicklighet som bidrar till en skolbiblioteksverksamhet som vilar på en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. En del i detta arbete är kontinuerliga nätverksträffar för skolbibliotekspersonal från grundskolan och gymnasiet.

Ansvarsfördelning

Rektor ansvarar för	<ul style="list-style-type: none">- att det upprättas en lokal skolbiblioteksplan på skolenheten- att organisera skolbibliotekets verksamhet så att det används som en del i undervisningen.- bemanning och resursfördelning- att skolbiblioteket är en del i skolans systematiska kvalitetsarbete.
Skolbibliotekarien ansvarar för	<ul style="list-style-type: none">- att tillsammans med lärare och rektor uppnå de syften och mål

	<p>som finns med i den lokala biblioteksplanen.</p> <p>- att uppdatera och anpassa skolbibliotekets bestånd utifrån elevernas behov.</p>
--	--

Uppföljning och utvärdering

Jönköpings kommuns biblioteksplan utvärderas efter fyra år d v s år 2029.
Skolornas lokala skolbiblioteksplan utvärderas kontinuerligt i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Referenslista

Styrdokument för Jönköpings kommun

Jönköpings kommun. *Digitaliseringsstrategi för Jönköpings kommun*. 1 uppl. (2025).

<https://www.jonkoping.se/download/18.45ced1a71633eda93ff2a4a3/1739537759171/Digitaliseringsstrategi%20f%C3%B6r%20J%C3%B6nk%C3%B6pings%20kommun.pdf>
(Hämtad 2025-05-12)

Jönköpings kommun. *Kommunprogram för mandatperioden 2023–2026*. 1 uppl. (2023)

<https://www.jonkoping.se/download/18.6718e0f8187db77eb4126f4a/1683718085586/Kommunprogram%202023-2026.pdf> (Hämtad 2025-05-12)

Jönköpings kommun. *Kulturplan & Kulturstrategi*. 1 uppl. (2023)

<https://www.jonkoping.se/download/18.5897357418a646ca3982af3a/1694595758675/Kulturplan%20och%20kulturstrategi%202023-2026.pdf> (Hämtad 2025-05-12)

Jönköpings kommun. *Program för hållbarhet i Jönköpings kommun 2022–2030*. 2 uppl. (2025)

<https://www.jonkoping.se/download/18.6751acba183a2e89e794ecfe/1743672589916/Program%20f%C3%B6r%20h%C3%A5llbarhet%20i%20J%C3%B6nk%C3%B6pings%20kommun%202022-2030.pdf> (Hämtad 2025-05-12)

Jönköpings kommun. *Verksamhets- och investeringsplan (VIP) för 2025–2027 med budget för 2025*. 1 uppl. (2024)

[https://www.jonkoping.se/download/18.ab7728a1938bd29ed95087e/1734501106461/Verksamhets-%20och%20investeringsplan%20\(VIP\)%20f%C3%B6r%202025-2027%20med%20budget%20f%C3%B6r%202025.pdf](https://www.jonkoping.se/download/18.ab7728a1938bd29ed95087e/1734501106461/Verksamhets-%20och%20investeringsplan%20(VIP)%20f%C3%B6r%202025-2027%20med%20budget%20f%C3%B6r%202025.pdf) (Hämtad 2025-05-12)

Övriga källor

International Federation of Library Associations and Institutions. *Powering Sustainable Development*. (2025)

<https://www.ifla.org/units/sustainable-development/> (Hämtad 2025-05-22)

SFS 2009:600 *Språklag*

SFS 2009:724 *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk*

SFS 2010:800 *Skollag*

SFS 2013:801 *Bibliotekslag*

Regeringen. *Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022 – 2025*. 1 uppl. (2022).

https://regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/kulturdepartementet/biblioteksstrategi_k-dep_webb_220420.pdf (Hämtad 2025-05-12)

Skolinspektionen. *Skolbiblioteket som pedagogisk resurs*. 1 uppl. (2018)

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2018/skolbibliotek/skolbiblioteket-som-pedagogisk-resurs-skolinspektionen-2018.pdf> (Hämtad 2025-05-22)

Skolverket. *Läroplan för anpassade grundskolan – Lgra22*. 1 uppl.

(2024) <https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2024/laroplan-for-anpassade-grundskolan---lgra22> (Hämtad 2025-05-12)

Skolverket. *Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet – Lgr22*. 1 uppl. (2024)

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2024/laroplan-for-grundskolan-forskoleklassen-och-fritidshemmet---lgr22> (Hämtad 2025-05-12)

Skolverket. *Läroplan för gymnasieskolan – Gy25*. 1 uppl. (2025).

[https://www.skolverket.se/download/18.4cb468a3193deb60ded258f9/1738333348252/L%C3%A4roplan%20Gy25%20-%20Gymnasieskolan%20\(002\).pdf](https://www.skolverket.se/download/18.4cb468a3193deb60ded258f9/1738333348252/L%C3%A4roplan%20Gy25%20-%20Gymnasieskolan%20(002).pdf) (Hämtad 2025-05-12)

UNDP Sverige. *Globala målen för hållbar utveckling*. (2025)

<https://globalamalen.se/> (Hämtad 2025-05-22)